

Bandi István

*Fejezetek a román hírszerzés illegális tevékenységének
történetéből (1950–1989)*

1990 tavaszán mélyreható felülvizsgálat zajlott le a román hírszerzésnél. Az ellenőrzést végző, négy minisztérium képviselőiből álló kormánybizottság nyilvánosságra hozta, hogy a szervezet a kommunista érában ún. illegális műveletekből több milliárd dollárt halmozott fel, amelyet titkos letétekben helyezett el.

A történetekről sokáig csak a visszaemlékezésekből lehetett értesülni, ezekből lehetett tudni az emigráció tagjainak lejáratásáról, meggyilkolásáról, illetve az illegális hírszerzés által folytatott emberkereskedelemről. 2013–2014-ben a SIE (Román Hírszerző Szolgálat) és az SRI (Román Titkosszolgálat) több mint háromezer kötet iratot adott át az ÁBTL társintézményének, a Securitate Irattárait Vizsgáló Országos Bizottság Levéltárának (ACNSAS), a dokumentumok segítségével remélhetőleg hamarosan sikerül majd az ügyet alaposan feltárni.

A köztudatban rögzült képtől eltérően a hírszerzés ún. illegális része már Gheorghiu-Dej idején aktív tevékenységet folytatott, majd 1965-től a Ceaușescu házaspár további kihívások elé állította a részleget, amelynek feladata főleg kettejük munkáinak terjesztése és a nekik nem tetsző személyek likvidálása lett. Az aranykorszaknak nevezett 1980-as évekre az illegális hírszerzés – a gazdasági élet irányításában meghatározó szerepet játszva – egyre több kárt okozott az országnak.

A román társlevéltárban folytatott kutatásaim alapján előadásomban arra a kérdésre keresem a választ, hogy hogyan működött egy ilyen, még a diktatúra idején is illegálisnak titulált szervezet, bemutatom, milyen személyes pályát futottak be a fedésben dolgozó tisztek 1989 előtt és után, és végül körüljáróm, miként befolyásolhatták az illegális hírszerzés tisztjei a külkereskedelmet.